

ved visse Leiligheder. Jeg anseer en saadan Lov aldeles ikke for at være fornuftigere, end om man vilde bestemme, hvor stor en Pengecapital en Statsborger maatte sætte i en eller anden Bedrift; jeg anseer den ikke for fornuftigere, end om man vilde bestemme, hvor mange Svende og Drengene en Haandværker maatte holde, for at han ikke skulde borttage Arbejderne fra hans Ligemand; jeg anseer den ikke for klogere, end om man vilde bestemme, hvor Meget Arbejde en Haandværker maatte levere om Aaret, for at han ikke skulde skade Andre i deres lovlige Erhverv. Jeg troer, at enhver saadan Bestemmelse som denne medfører netop de Følger, som den vil søge at undgaae. Saaledes vil det vistnok være Tilfældet her, at, naar man ikke kan sammenlægge Saameget, man vil, saa udstykker man ingenlunde de Eiendomme, som nu eengang have den Størrelse, hvortil de øvrige Eiendomme ikke maae komme. Man vil saaledes vistnok efter denne Lov komme til at see, at de store Eiendomme i Almindelighed ville blive stagnerende i det Forhold, som de nu ere i. Men, da jeg meget godt veed, at denne hele Frygt for utidlig Sammenlægning, som jeg antager for en Chimære, har sin gode historiske Grund fra den Tid, Hovetieret existerede som ubestemt, og, da jeg meget godt kan fatte, at man ikke gjerne vil gjøre dette pludselige Spring, saa var det min Hensigt at stemme for Loven, fordi jeg tænkte, at, naar en saadan Lov skulde udkomme, saa gif denne dog nogenlunde an; jeg vilde stemme for den, skjøndt jeg anseer dens Princip i det Hele for ikke at være rigtigt, da den alene beregner, hvor Meget der skal sammenlægges, efter Hartkornet. Men Hartkornet er ifølge dets Natur ikke Andet og bør ikke være Andet end en Norm for Skatterne. Hartkornet passer ikke omkring i hele Landet; ofte har jeg seet, at de gode Jorder have lagt Hartkorn, og de daarlige Jorder derimod høit Hartkorn, det maae Statsborgerne vel nu eengang finde sig i, men man bør ikke anvende Hartkornet i andre Forhold end netop, hvor der er Spørgsmaal om Skatterne. En privat Mand, der vil kjøbe en Eiendom, spørger kun om, hvormeget Hartkorn han har, for-

saavidt som han beregner, hvormeget han skal betale til Staten og til det Offentlige, for at beregne det som Udtag i sine Indtægter, men, naar der spørges om, hvormeget Jorderne indbringe ham, om han kan ernære sig og sin Familie derved, saa spørger han ikke om Hartkornet, men han spørger om Jordernes Størrelse, deres Bonitet, Belligheden og mange andre Ting, men Hartkornet spørger han aldeles ikke om. Staten derimod spørger ikke om alt det, men alene om Hartkornet. Naar Staten nu altsaa ved at bevilge Sammenlægninger og Udskyninger vil gaae ud fra en anden Anskuelse end den, som den Private gaaer ud fra, saa kan Forholdet umuligt passe. Jeg vilde dog stemme for Loven, da jeg antager, at denne blot skal gjælde, saalænge Fæstelovgivningen varer. Jeg haaber derfor, at, naar den sidste Fæstegaard her i Landet bortsalges, saa vil man ogsaa bortkaste den sidste Deel af alt det Overformynderivæsen, som Staten har med Hensyn til de private Eiendomme. Men, uagtet jeg vilde stemme for Loven, som den var af Ministeriet foreslaaet, saa kan jeg sandelig ikke gjøre det nu, idet der er bestemt 12 Tdr. Hartkorn som Maximum for Sammenlægningen. Det er meget muligt, at det kan passe for Jylland, det veed jeg ikke, men det er aldeles vist, at det aldeles ikke passer paa Derne. Den Lighed, som ligger i Ordene „de 12 Tdr. Hartkorn,“ er i Virkeligheden en Ulighed, thi i Jylland sammenlægges derved ofte til 2000 Tdr. Land, men paa Lolland s. Gr. kan derved ikke sammenlægges mere end, jeg tør sige, 150 Tdr. Land, og det er virkelig ingen Frihed, som jeg troer vi, som under Frihedens Skjoldemærke ere bleven Folkets Repræsentanter, bør byde det danske Folk. Det er nemlig ikke alene politisk Frihed, men det er i Sandhed ogsaa i høi Grad Eiendomsfrihed, som vi skulle søge at fremvinge. Naar de Herrer, som ikke ville have, at Ministeriet skal have Bevillingsret, ere vrede over, at denne ikke aldeles er ophævet, maa jeg sige dem, at Bevillingsveien ikke kan ophæves, før vi give almindelig Frihed, da den er et Surrogat for Friheden. I forrige Tid var der vel mange Indskrænkninger i Friheden, men der var dog altid en Dør aaben, men i det Dieblif, man